

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА „УНИОН“ У БЕОГРАДУ

Предмет: Извештај комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Небојше Јеринића под називом „Заштита узбуњивача у циљу борбе против корупције“

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Небојше Јеринића под називом *Заштита узбуњивача у циљу борбе против корупције*, именована одлуком Сената Универзитета „Унион“ бр А 311-02/20 од 15. 10. 2020. године, у саставу проф. др Богољуб Милосављевић, др Јелена Костић, научни сарадник и проф. др Наташа Мрвић Петровић, пошто је прегледала докторску дисертацију, подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Докторска дисертација Небојше Јеринића, под насловом „Заштита узбуњивача у циљу борбе против корупције“ израђена је на укупно 267 страна и има следеће делове: преглед коришћених скраћеница на стр. 5, Увод (стране од 6. до 11.), Први део (Антрополошки, етички и историјски аспекти узбуњивања у функцији спречавања корупције), стране од 12. до 35., Други део (Међународноправни оквир института узбуњивања), стране од 36. до 57., Трећи део (Регулисање узбуњивања у упоредном праву), стране од 58. до 102, Четврти део (Појмовно одређење корупције и механизми за њено спречавање), стране од 103. до 138, Пети део (Нормативни оквир узбуњивања у Републици Србији), стране од 139. до 234, Закључак (стране од 235. до 248.) и Литература (од 249. до 267).

У Уводу је прелиминарно одређен предмет истраживања, објашњени су циљ, метод и обухват истраживања. Аутор је указао на актуелност предмета истраживања и његову недовољну истраженост, објаснио је приступ истраживању, истраживачко питање и разлоге због којих је неопходно анализирати предмет истраживања не само са правног већ и са антрополошког, филозофског, историјског и социолошког (криминолошког) становишта.

И Први део докторске дисертације свакако садржи разматрања уводног карактера, која су имала за циљ да укажу на сложеност предмета истраживања. Узбуњивање се сагледава као облик друштвене комуникације и механизам којим је у значајној мери могуће превладати ентропијске последице које корупција остварује у сваком друштву. Поред тога, кандидат испитује моралност узбуњивања и настоји да теоријски објасни однос између јавног, општег и приватног интереса, будући да се правни институт узбуњивања темељи на идеји заштите општег интереса. Појединим историјским примерима кандидат илуструје однос према корупцији током развоја људског друштва. Како се види, кандидат је покушао у овом делу докторске дисертације да одреди полазне теоријске концепте и појмове, што је могло бити боље учињено и утемељено на научно валиднијим аргументима од оних који су понуђени.

Други део докторске дисертације садржи резултате анализе међународноправних аката који се односе на узбуњивање. Истраживање се ограничава на најважније документе Организације уједињених нација, Савета Европе и Европске уније. Анализирани акти Савета Европе гарантују основна људска, радна и социјална права узбуњивачима, а сумарно су поменута акта која се односе на спречавање корупције, будући да су међународноправни документи којима се дефинише корупција и одређују облици корупције детаљније анализирани у четвртном делу дисертације. Кандидат је такође испитао међусобну условљеност нормативних активности Савета Европе и Европске уније и детаљно анализирао правни оквир узбуњивања у актима Европске уније, укључујући ту и објашњења разлике између Предлога и усвојеног текста најновије Директиве Европске уније 2019/1937 о заштити лица која пријављују повреде права Уније.

На основу извршеног упоредноправног истраживања написан је трећи део докторске дисертације. С обзиром на то да је институт узбуњивања у континенталном правном систему прихваћен недавно и то под утицајем из *common law* система, те да су претходно описани најважнији акти Европске уније из наведене области са којима се морају усклађивати законодавства држава чланица, кандидат се у истраживању ограничио на анализу законодавстава Сједињених Америчких Држава, Велике Британије и Савезне Републике Немачке. Законодавства САД и Велике Британије анализирана су као најважнији представници законодавства *common law* система, са циљем да се законодавства међусобно упореде и да се објасне она решења која су из њих преузимана у другим законодавствима, укључујући ту и законодавство Републике Србије. Немачко законодавство послужило је као допунски пример законодавства континенталног система у коме институт узбуњивача није целовито регулисан специјалним прописом, него су правне одредбе „расуте“ у различитим правним актима, што је кандидату омогућило да објасни на који начин ће немачко право морати да се прилагођава правним правилима Европске уније везано за област узбуњивања у наредном периоду. Изведени закључци из тог дела рада послужили су као смерница за препоруку промена у законодавству Србије *de lege ferenda*.

Четврти део докторске дисертације посвећен је појмовном одређењу корупције и објашњењу механизма за њено спречавање (укључујући ту и описивање најважнијих правних аката међународних организација и институционалног оквира за спречавање корупције у Републици Србији). Представља логичан део извршеног истраживања, будући да је кандидат морао објаснити повезаност узбуњивања са феноменом корупције и одредити значење корупције, како би се разумело да ли је и на који начин корупцију могуће спречавати применом установе узбуњивања. Кандидат објашњава етимолошко значење појма корупције и наводи низ (претежно теоријских социолошких) дефиниција корупције, истичући да је корупција увек повезана са злоупотребом (јавних) овлашћења и личном користи која се стиче коруптивном радњом, те да стога представља истовремено и узрок и последицу друштвене ентропије. Појам, узроци и последице корупције објашњени су врло сумарно, на основу малобројних извора, при чему нису коришћени значајнији страни научни радови из ове области (доступни у преводу на српски језик), што би свакако допринело

бољем квалитету дисертације. У овом делу рада упоређена су решења из најважнијих конвенција Организације уједињених нација и Савета Европе којима се препоручују кривичноправни механизми за спречавање корупције са кривичноправном регулативом тзв. коруптивних кривичних дела и законском дефиницијом корупције у важећем законодавству Републике Србије, са циљем да се установи усклађеност националног нормативног оквира са међународним стандардима. У четвртом делу докторске дисертације кандидат је користио резултате својих раније објављених научних радова на тему друштвених узрока корупције.

Централни део докторске дисертације у коме је анализиран нормативни оквир узбуњивања у Републици Србије јесте пети део дисертације. Анализа је веома детаљна и обухвата приказ развоја правне заштите и актуелан начин регулисања поступка узбуњивања и правног положаја и заштите узбуњивача и других категорија заштићених лица, не само на основу Закона о заштити узбуњивача, него и на основу других закона, а пре свега имајући у виду ограничења која су постављена законском заштитом пословне тајне и заштитом података. Кандидат испитује карактеристике постојећег законодавства и указује на његове недостатке, поредећи прихваћена решења са резултатима анализе међународних стандарда и са примерима из страних законодавстава. Анализа *de lege lata* указала је на недовољно добра законска решења или правне празнине, које доводе у питање остваривање заштите права узбуњивача у пракси, на основу чега су предложене измене *de lege ferenda*. У оквиру овог дела докторске дисертације, на основу података из извештаја министарства надлежног за правосуђе из 2019. године, испитано је стање у пракси у којој опада број судских случајева заштите узбуњивача, што указује на неадекватну примену Закона о заштити узбуњивача у пракси, која онемогућава да се институтом узбуњивања постигне сврха спречавања корупције.

У закључку аутор сумира основне закључке свог истраживања и формулише препоруке, усмерене на унапређење законодавства и бољу практичну примену постојећег механизма заштите узбуњивача, сматрајући да недостатке партикуларно конципиране правне заштите треба превазићи холистичким приступом, који је, међутим, условљен, вредносним ставовима већине чланова друштва о (не)прихватљивости корупције.

У попису литературе наведени су искључиво непосредно коришћени извори истраживања: књиге, уџбеници, монографије, научни чланци и радови објављени у зборницима радова. Поред тога коришћени су извештаји, студије, анализе, акти међународних организација и страни правни извори (укључујући и судску праксу). Од 101 наведене библиографске јединице, 30 су на страном језику, а осим тога коришћено је 28 страних закона и прописа, 15 докумената међународних организација (оригинално на страном језику), 37 ратификованих међународних конвенција, домаћих закона и прописа. Пописом литературе одвојено су обухваћени судска пракса (домаћа и страна), као и коришћени интернет извори. Кандидат користи одређене изворе, релативно малобројне, што је утицало на квалитет обраде теме.

2. Докторска дисертација представља оригинални и самостални научни рад кандидата. Докторском дисертацијом је постављени научни проблем целовито истражен, на начин који је уобичајен у правним наукама, са историјскоправног, теоријског и упоредног становишта, допуњено правно-догматском анализом постојећег правног оквира на националном нивоу. Истраживањем је испитана могућност да се применом института узбуњивача остваре циљеви смањења корупције и заштити општи интерес. Кандидат користи интердисциплинарни приступ како би боље објаснио предмет истраживања и основну идеју да заштита узбуњивача мора бити општа (у свим сегментима друштвеног живота), флексибилна и ефикасна, да би се постигле сврхе смањења корупције и заштите општег интереса. Рад је научно утемељен, премда се запажа слабији квалитет оних делова дисертације у којима се износе полазне теоријске поставке и одређују појмови (први и четврти део дисертације). Да је кандидат користио бројније научне изворе и адекватније извршио њихов избор, могао је боље и целовитије обрадити тему, а своје поставке успешније образложити.

Научни значај наведен докторске дисертације темељи се на чињеници да је предмет истраживања веома актуелан, а да није овим приступом до сада истраживан, будући да су се истраживања, већином, ограничавала на поједине аспекте заштите узбуњивача (кроз норме радног права, у грађанском и кривичном поступку и слично). Посебни допринос дат је анализом најновије Директиве Европске уније 2019/1937 о заштити лица која пријављују повреде права Уније и квалитетном упоредноправном анализом, у којој кандидат није само описивао актуелни нормативни оквир у сваком од анализираних законодавстава, него је објашњавао уочене недостатке који имају за последицу неједнаку или недовољну правну заштиту узбуњивача у пракси, а те своје закључке повезивао је са резултатима анализе националног нормативног оквира. Због тога су остварени резултати значајни не само са становишта доктрине, него и за унапређење постојеће легислативе, као и праксе.

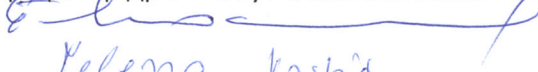
3. На основу описа и оцене докторске дисертације Небојше Јеринића *Заштита узбуњивача у циљу борбе против корупције* Комисија је закључила да су се стекли услови за јавну одбрану овог рада на Правном факултету Универзитета Унион, те предлаже Наставно-научном Већу и Сенату Универзитета Унион да овај извештај усвоје и да се одреди датум јавне одбране.

У Београду,

Чланови комисије

23. 11. 2020.

Професор др Богољуб Милосављевић

Др Јелена Костић, научни сарадник

Професор др Наташа Мрвић Петровић